

Formindskede Skalaer

Dur, Mol og Heltoner

Et øvehæfte af Thomas Fryland,
sidst redigeret maj, 2007

*The name of the game is not change,
the name of the game is development!*

Definition og inddeling af konsonans, dissonans og kromatik

Konsonante er de fire hvilende akkordtoner. Dissonante er de fire toner som leder til de fire hvilende akkordtoner.
Kromatiske er de fire resterende toner. De fire kromatiske toner leder også til de fire konsonante akkordtoner.
Ad notam: De fire kromatiske toner kan tydes som den altererede dissonans.

Tonika sekst akkord - Dur:

Konsonans (1-3-5-6)
Dissonans (7-9-11-b13)
C⁶

Dissonans leder til konsonans:

B^o C⁶

Kromatik leder til konsonans:

F^{#6} C⁶

Kromatik leder til dissonans:

F^{#6} B^o

Skiftevis konsonans og dissonans giver en formindsket dur skala fra akkordens prim:

Tonika sekst akkord - Mol:

Konsonans (1-b3-5-6)
Dissonans (7-9-11-b13)
Cm⁶

Dissonans leder til konsonans:

B^o Cm⁶

Kromatik leder til konsonans:

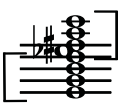
F^{#7} Cm⁶

Kromatik leder til dissonans:

F^{#7} B^o

Skiftevis konsonans og dissonans giver den formindskede mol skala fra akkordens prim:

Tonika septim akkord - Maj7:

Konsonans (3-5-7-9) Dissonans (b10, #11, 13, 15)
 Cmaj7

Dissonans leder til konsonans:

 F#^o Cmaj7

Kromatik leder til konsonans:

 D^b6 Cmaj7

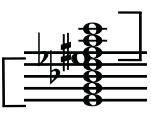
Kromatik leder til Dissonans:

 D^b6 F#^o

Skiftevis konsonans og dissonans giver den formindskede dur skala fra akkordens kvint:

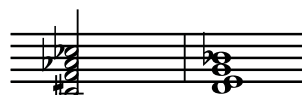
Naturlig Domniant none akkord:

Konsonans (3-5-b7-9) Dissonans (b10, #11, 13, 15)
 C7⁹

Dissonans leder til konsonans:

 F#^o Gm⁶

Kromatik leder til konsonans:

 D^b7 Gm⁶

Kromatik leder til dissonans:

 D^b7 F#^o

Skiftevis konsonans og dissonans giver den formindskede mol skala fra akkordens kvint:

Altereret Dominant none akkord:

Konsonans (3-#5-b7-b9) Dissonans (#9-#11-13-15)
 C7 #5/b9

Dissonans leder til konsonans:

 C[°] D[♭]m⁶

Kromatik leder til konsonans:

 G⁷ D[♭]m⁶

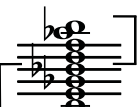
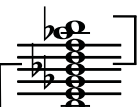
Kromatik leder til dissonans:

 G⁷ C[°]

Skiftevis konsonans og dissonans giver den formindskede mol skala fra akkordens lille none:

Formindsket Dominant septim akkord:

Konsonans (1-3-b5-b7) Dissonans (9-11-b13-14)
 C7^{b5}

Dissonans leder til konsonans:

 B[°] C7^{b5}

Kromatik leder til konsonans:

 A7^{b5} C7^{b5}

Kromatik leder til dissonans:

 A7^{b5} B[°]

Skiftevis konsonans og dissonans giver den formindskede heltone skala fra akkordens prim:

Den formindskede dur skala bliver hovedsageligt spillet på Tonika, men kan spilles på alle diatoniske akkordtrin.

Two musical staves showing the diminished major scale in C major. The first staff shows the scale starting on the tonic (C) with chords Dm7, G7^{b9}, and C Δ 7. The second staff shows the scale starting on the second degree (D) with chords Em7, Am7, Dm7, G7^{b9}, and C Δ 7.

Men den kan også bruges på den forhøjede andet trinsakkord (#11dim) samt som #11 lyd på Tonika. Her er skalaen til den forhøjede andet trinsakkord. Det er en formindsket dur skala fundet en ren kvint over Tonika.

Two musical staves showing the diminished major scale for the raised second degree (D[#]dim). The first staff shows the scale starting on D[#] with chords D[#]dim, Dm7, G7^{b9}, and C Δ 7. The second staff shows the scale starting on G with chords D[#]dim, Dm7, G7^{b9}, and C Δ 7.

Skalaen for #11 lyden på Tonika er den samme:

A musical staff showing the diminished major scale for the #11 sound on the tonic (C Δ ^{#11}). The scale starts on C[#] and is associated with the G dur chord.

#11 (forstørret undecim) implicerer altså #9 (forstørret none), en skøn harmonisk farve.

Two musical staves in 4/4 time showing the diminished major scale for the #11 sound on the tonic. The first staff shows the scale starting on C with chords Em7, D[#]dim, and Dm7. The second staff shows the scale starting on G with chords G7^{b9}, C Δ ^{#11}, and C Δ 7.

Den formindskede dur skala kan også bruges som Blues skala hvis den spilles en hel tone under Tonika:

A musical staff in 4/4 time showing the diminished major scale used as a Blues scale. The scale starts on B^b and is associated with the C7 chord.

Udover at blive brugt på mol akkorder og halvformindskede akkorder, bruges den formindskede mol skala på den naturlige og den altererede dominant septim akkord.

Den naturlige dominant none akkord har en ren kvint og en stor none. Udelader man grundtonen i denne akkord, får man en mol sekst akkord, en kvint over grundtonen, som giver skalaen:

D^{7/9} Am⁶ D^{7/9}

Uden grundtone A mol

Den formindskede A mol skala føjer den forstørrede undecim (#11) og den store terdecim (13) til akkorden.

Disse tilføjelser styrker kun D7/9's funktion som naturlig dominant.

Den formindskede mol skala for en naturlig dominant (V7/9) findes altså en ren kvint over akkordens grundtone.

Her er et eksempel:

C^{Δ7} D^{7/9} Dm⁷ G^{7b9}

C dur A mol A mol C dur

Den altererede dominant none akkord har en forstørret kvint (som automatisk medfører en formindsket kvint) og en lille none (som automatisk medfører en forstørret none).

Udelader man grundtonen i denne akkord for man en mol sekst, en halv tone over grundtonen, som giver skalaen:

D^{7alt.} Ebm⁶ D^{7alt.}

Uden grundtone Enharmonisk Eb mol

Den formindskede Eb mol skala tilføjer en formindsket kvint (b5), en forstørret none (#9) og en stor terdecim (13) til akkorden. Igen styrker disse tilføjelser kun akkordens funktion som altereret dominant.

Den formindskede mol skala til en altereret dominant skal altså findes en halv tone over akkordens grundtone:

D^{7alt.} Eb mol G^{Δ7}

A^{7alt.} D^{7alt.} G^{Δ7}

Bb mol Eb mol

Den formindskede heltone skala i praksis

En anden form for altereret dominant none akkord har ligeledes altereret kvint (b5) men en stor none (9).

Skalaen til denne dominant none akkord består af den formindskede dominant septim akkord (V7b5) og en formindsket 4-klang fundet en halv tone under akkordens grundtone:

The image shows two chord diagrams and a scale. The first diagram is for C7b5, showing a bass clef with notes C, E, G, Bb, and F. The second diagram is for Bdim, showing a bass clef with notes B, D, and F. Below these is a scale in a bass clef starting on C, with notes: C, D, E, F, G, Ab, Bb, C.

Til forskel fra den symmetriske heltone skala, har den formindskede heltone skala ledetone til grundtonen og den formindskede kvint. Her er et eksempel:

The image shows two musical staves. The top staff shows a scale in a treble clef starting on G, with notes: G, A, Bb, C, D, Eb, F, G. Above the notes are the chord symbols Gm7, C7b5, and FΔ7. The bottom staff shows the same scale in a treble clef starting on G, with notes: G, Ab, Bb, C, D, Eb, F, G. Above the notes are the chord symbols Gm7, C7b5, and FΔ7.

-
1. Find nu tusinde måder at øve de tre skalaer på.
 2. Husk at hver skala har fire konsonante toner: grundtonen, tertsen, kvinten og seksten eller septimen (i den formindskede heltoneskala).
 3. Alle øvelser skal øves op og ned, til og fra de fire konsonante toner i hver skala.
 4. Skab derefter harmoniske progressioner og øv dig i at bruge de forskellige skalaer på akkorder.

De følgende sider vil vise nogle få øvelser og eksempler på hvordan man kan bruge skalaerne.

Øvelser

Da den formindskede skala er opbygget af to 4-klange kan man nemt systematisere og lave mange kombinationer af øvelser. En systematik kunne være at starte med skiftevis en tone fra hver 4-klang, derefter to toner fra hver 4-klang og så fremdeles.

Først øvelser med skiftevis 1 tone fra hver 4-klang:

C dur

Fra grundtonen Fra tertsen

Fra kvinten Fra seksten

Her er nogle eksempler på øvelser i formindsket C mol som kombinerer skiftevis 2 toner fra hver 4-klang:

C mol

Op i tertser Ned i tertser

Op og ned i tertser Op og ned i tertser

Op og ned i kvinter Op og ned i kvinter

Her er et eksempel på øvelser i en formindsket C hel tone skala som kombinerer 3 toner fra hver 4-klang:

C7b5

Op i tertser

Ned i tertser

Her er nogle øvelser i en formindsket C dur skala som kombinerer alle 4 toner fra hver 4-klang:

Op i tertser

Ned i tertser

Ned i tertser

Op og ned i tertser

Variation

Her er nogle eksempler på øvelser i andre taktarter praktiseret over en formindsket C mol skala:

At kombinere skalaer med akkorder er selvfølgelig den vigtigste øvelse.

Her er nogle eksempler på øvelser som kombinerer Tonika med den altererede dominant:

CΔ7

C dur Ab mol C dur Ab mol C dur Ab mol C dur Ab mol

CΔ7 *G7alt.* *CΔ7* *G7alt.*

C dur Ab mol C dur Ab mol

CΔ7 *G7alt.* *CΔ7* *G7alt.* *CΔ7*

C dur Ab mol C dur Ab mol

G7alt. *CΔ7* *G7alt.* *CΔ7*

Ab mol Ab mol

G7alt. *CΔ7* *G7alt.* *CΔ7*

Ab mol Ab mol

G7alt. *CΔ7* *G7alt.* *CΔ7*

Ab mol Ab mol

G7alt. *CΔ7* *G7alt.* *CΔ7*

Ab mol Ab mol

Her er nogle eksempler hvor de dissonante toner fra den formindskede 4-klang betones:

G⁷alt. C^Δ G⁷alt. C^Δ

Ab mol Ab mol

G⁷alt. C^Δ G⁷alt. C^Δ

Ab mol Ab mol

G⁷alt. C^Δ G⁷alt. C^Δ

Ab mol Ab mol

G⁷alt. C^Δ G⁷alt. C^Δ

Ab mol Ab mol

G⁷alt. C^Δ#11 G⁷alt. C^Δ#11

Ab mol G dur Ab mol G dur

G⁷alt. C^Δ#11 G⁷alt. C^Δ#11

Ab mol G dur Ab mol G dur

G⁷alt. C^Δ#11

Ab dur G dur

G⁷alt. C^Δ#11

Ab dur G dur

Her er nogle øvelser som kombinerer ofte forekommende akkord progressioner:

|| [V⁷] | V^{7alt.} | | ||

D^{7/9} G^{7alt.} C^{Δ7}

A mol Ab mol

D^{7/9} G^{7alt.} C^{Δ7}

A mol Ab mol

D^{7/9} G^{7alt.} C^{Δ7}

A mol Ab mol

D^{7/9} G^{7alt.} C^{Δ7}

A mol Ab mol

D^{7/9} G^{7alt.} C^{Δ7}

A mol Ab mol

D^{7/9} G^{7alt.} C^{Δ7}

A mol Ab mol

D^{7/9} G^{7alt.} C^{Δ7}

A mol Ab mol

D^{7/9} G^{7alt.} C^{Δ7}

A mol Ab mol

Denne meget typiske progression indeholder en tonal ekskursion til subdominanten (IV).

Subdominanten i mol, som leder tilbage til Tonika, er her en naturlig dominant septim akkord på det lave VII trin.

For variationens skyld er Tonika i dette eksempel tilføjet en #11 og #9.

|| I | [V^{7alt.}] | IV | bVII⁷ | I ||

C Δ 7 C⁷alt. F Δ 7 B \flat 7 C Δ 7

G dur Db mol F dur F mol

C Δ 7 C⁷alt. F Δ 7 B \flat 7 C Δ 7

G dur Db mol F dur F mol

Her er den samme progression, men nu med det forhøjede fjerde trin i stedet for det lave syvende:

|| I | [V^{7alt.}] | IV | #IV° | I ||

C Δ 7 C⁷alt. F Δ 7 F \sharp dim. C Δ 7

C dur Db mol F dur G dur

C Δ 7 C⁷alt. F Δ 7 F \sharp dim. C Δ 7

C dur Db mol F dur G dur

Have You met Miss Jones

The musical score for "Have You met Miss Jones" is presented in a 4/4 time signature. It consists of five lines of music, each with a treble clef and a key signature of one flat (Bb). The chords are indicated above the notes, and the chord qualities (dur for major, mol for minor) are indicated below the notes. The first line includes a triplet of eighth notes. The fifth line is an empty staff with a Bb7 chord symbol above it.

Line 1: Chords: F Δ /A, D 7^b9 , Gm 7 , E 7^b9 . Chord qualities: F dur, Eb mol, G mol, F mol.

Line 2: Chords: Am 7 , Dm 7 , Db 7 , C 7^b9 . Chord qualities: A mol, F dur, Ab mol, Db mol.

Line 3: Chords: F Δ , D 7^b9 , Gm 7 , E 7^b9 . Chord qualities: C dur, Eb mol, G mol, F mol.

Line 4: Chords: Am 7 , Dm 7 , Cm 7 , F 7^b9 . Chord qualities: A mol, D mol, Bb dur, Gb mol.

Line 5: Chord: Bb Δ .

All The Things You Are

Fm⁷ Bbm⁷ Eb⁷₉ Ab^Δ Ab⁷₉

Ab dur E mol Ab dur A mol

D^b_Δ G⁷₉ C^Δ

Ab dur Ab mol G dur C dur

Cm⁷ Fm⁷ Bb⁷₉ Eb^Δ Eb⁷₉

Eb dur B mol Eb dur E mol

Ab^Δ D⁷₉ G^Δ

Ab dur Eb mol D dur G dur

Am⁷ D⁷₉ G^Δ

G dur Eb mol D dur G dur

F^{#m}_{7b5} B⁷₉ E^Δ C⁷₉

A mol C mol E dur Db mol

Fm⁷ Bbm⁷ Eb⁷₉ Ab^Δ Ab⁷₉

Ab dur E mol Ab dur A mol

D^b_Δ D^bm⁶ Cm⁷ Bdim

Ab dur Db mol Ab dur Eb dur

Bbm⁷ Eb⁷₉ Ab^Δ

Ab dur E mol Eb dur